Jolsvai András

Márton Irma

fejezetek egy készülő regényből

13.

Márton Irma úgy érezte, mintha gyermekkorának zsákbafutó versenyei elevenednének fel. Mert azt nem lehetett állítani, hogy nem mozdultak el a dolgok, csakhogy annyira, de annyira lassan haladtak előre, hogy Márton Irma kezdte azt hinni, hogy ha száz évig él, akkor se ér célba.

Mert ugye, kétségtelenül voltak ezek a vasárnapok. Beszélgetésekkel, sétákkal, vajas-parízeres kenyerekkel és sörökkel, aztán hazakísérésssel és udvarias elköszönésekkel. Márton Irmának úgy tűnt, a kalauz jól érzi magát ezeken az összejöveteleken, készül is rájuk, különféle témákat ír föl egy kis papírlapra, de az ellen sincs kifogása, ha a szülésznő javasol megvitatásra alkalmas tárgyat. Ilyenkor lelkesen veti bele magát a beszélgetésbe, s a maga uniformizált, négyszögletes módján hosszan érvel a vélt igaza mellett. Egyszóval semmiképpen se lehetett azt állítani, hogy a Navratil csak a Márton Irma kedvéért jelent meg a Margitszigeten, de az is igaz, hogy neki láthatóan elég is volt ez a hetednap délutáni összejövetel. Amikor az asszony újabb javaslatokkal állt elő – például, hogy menjenek el együtt a múzeumba vagy nézzenek meg együtt egy filmet – a férfi teendőire hivatkozva elhárította a dolgot. De hogy mégis, mik lennének azok a teendők, leszámítva a veteményeskertecske körülieket, az nem derült ki. Egyáltalán is, túlságosan keveset lehetett tudni erről a Navratil Ignácról. Szívesen beszélt a gyerekkoráról, a Szabadkán hagyott rokonairól, a világpolitikai helyzetről, Krúdy Gyula műveiről és legfőképpen a jegykezelői élet szépségeiről. Hogy miképpen lehet fejben leggyorsabban elvégezni azokat az algebrai feladatokat, melyek akkor adódhatnak elő, ha egy nagyobb társaság egyszerre kíván jegyet vásárolni, ám akad köztük, aki átszállót (32 fillér), aki vonaljegyet (24 fillér), és olyan is, aki csak szakaszt (16 fillér) venne, erről Márton Irma mindent tudott már, ahogy arról is, hogyan kell a bal kéz középső ujját úgy megnedvesíteni a táska oldalszíján elhelyezett szivacson, hogy a jobb kézzel végzendő lyukasztás egyetlen másodperc késedelmet ne szenvedjen, arról pedig, hogy miképpen lehet legkönnyebben felismerni a bliccelőket, már egyetemi doktorátust szerezhetett volna, de arról, hogy mit csinál azokban az órákban, amikor nem kalauzol, semmit nem volt hajlandó elárulni. Hogy vannak-e barátai,

hogy jár-e futballmecsre, hogy szeret-e főzni és persze legfőképpen, hogy hányadán áll a nőkkel, mindezekről egyetlen hang nem hangzott el közöttük soha. Márton Irma pedig nem mert kérdezni. Csak várt, várt, hol türelmetlenül, hol reményét vesztve.

Az ősz elejét még a Margitszigeten vasárnapolták végig, legfeljebb nem ültek le a padjukra – egyszer, egyetlenegyszer megtörtént, hogy amikor odaértek, már ült valaki a padon: Navratil Ignác határozott hangon felszólította az illetőt a távozásra, mondván, e padhoz nekik elő-joguk van, s a férfi hang nélkül távozott –, hanem végigsétálták a délutánt, de aztán kénytelenek voltak más megoldást választani. Márton Irma megkérdezte a kalauzt, mit csinált, mielőtt őt megismerte volna, de az csak annyit válaszolt, olvastam, úgyhogy más irányba kellett fordulni. Az asszony legszívesebben felajánlotta volna a saját lakását, de nem volt hozzá mersze – ti. nem volt mersze megkockáztatni az esetleges elutasítást – így hát végül, bonyolult tiszteletkörök után, abban állapodtak meg, hogy ezentúl a Vígszinház kávéházban találkoznak. Az első találkozást Navratil végigszorongta, Márton Irma először azt hitte, őt szégyelli ilyen széles közönség előtt, de aztán, amikor a fizetésnél (két szűrt kávét ittak csupán) a kalauz hosszan üldözte a bugyellárisa korcában megbújó filléreket, Márton Irma megértette a helyzetet, és attól kezdve nem a kávéházban találkoztak, hanem a Csáky utca sarkán, ahol az asszony diszkréten átadott egy bankjegyet a kalauznak – hivatalosan a saját fogyasztásának ellenértékét, a valóságban a kettejükét. Navratil Ignác kedélyére jótékony hatással volt ez a változás, gyakran öreg este lett, mire befejezte valamely nagyszabású eszmefuttatását a jövendő Európáról, s csak aztán kísérte haza, na, kijét is, hát mondjuk a legkedvesebb ismerősét. Márton Irma minden vasárnap este úgy bújt be a lópokrócok közé, hogy jövő héten végre sarokba szorítja a kalauzt, de aztán csak nem történt semmi megint.

Egy olyan vasárnapon, amikor a jegykezelő szolgálatban volt, és Gyopárosfürdő is zárva tartott a látogatók előtt (járványveszély, ez volt a hivatalos változat), Márton Irma elhatározta, hogy meghallgatja a Bicsérdy Béla előadását az Urániában. A Mester ekkoriban már ritkán vállalt nyilvános előadást, inkább csak tanítványai körében nyilvánult meg, vagy újabb és újabb könyvvel hívta fel magára a figyelmet, de népszerűsége bizonyos körökben csak nőtt, nem csoda, hogy zsúfolásig megtelt a Rákóczi úti palota nagyterme.

A konferanszié úgy nézett ki, mintha valami éjszakai mulatóból szalajtották volna, s inkább tűnt kikiáltónak vagy hoppmesternek, mint egy tudományos előadás felvezetőjének. Csak legfelső fokokat ismert, legeslegcsodálatosabb és legeslegnagyszerűbb, mondta, még a délután

négyet is felsőfokban mondta be. A műsor egyébként is inkább egy esztrádrevűhöz hasonlított, igaz, görlök nem voltak, se tűznyelő, de egymás után érkeztek a színpadra a hálatelt szívű gyógyultak, akik a Mester iránti rajongással számoltak be arról, hogyan változtatta meg egész életüket a bicsérdyzmus, hogyan lettek tévelygő szerencsétlenek-ből, gyógyíthatatlan páriákból makkegészséges, tettre kész emberek, hogyan ismerték fel az igaz utat, amelyen boldogan járnak azóta, s amelyen járni tanítani másokat szent kötelességüknek érzik. Volt ott hajlott hátú parasztember, volt tűzrőlpattant menyecske, szemüveges könyvelő és persze volt kisgyermek is, aki kicsattant az egészségtől, és szépen betanult mondatokban számolt be arról, hogyan mentette ki a halál torkából őt is a nagy Bicsérdy Béla.

Már vagy egy órája tartott az előadás, a közönség kezdett betelni a sok csodával, amikor végre színpadra lépett a Mester, a Megváltó, a bicsérdyzmus atyja. Hatvanas, sörtehajú, kisportolt alkatú férfi visszafogott fekete öltönyben, valahol a kvietált porosz katonatiszt és a ligeti díjbirkózó között. A törzsközönség hosszan, felállva tapsolt jöttére, a Mester lehajtott fejjel hallgatta az ovációt, aztán felemelte a kezét, és ettől az Uránia hatalmas nézőtere egyszerre elhallgatott. Egy kicsit kivárt, aztán reszelős hangján belekiáltott a csöndbe.

– Ki szeretné legyőzni a halált?

– Én! – üvöltötte egy emberként a tömeg.

Márton Irma egyre rosszabbul érezte magát. Ő, aki eredetileg azért jött el erre az előadásra, hogy tudományos érveket halljon a növényevés esetleges egészségnemesítő hatásáról (amióta azzal számolt, hogy még fel kell nevelnie egy újszülöttet, elhatározta, hogy a korábbinál is jobban vigyáz majd az egészségére), most rádöbbent, hogy egy különös szekta ünnepségén vesz részt. A sor közepén ült, észrevétlenül kimenni nem volt esélye, nagyot sóhajtott hát, és, ha csak fél szívvel is, tovább figyelt az előadóra.

Bicsérdy Béla, ezt még Márton Irmának is el kellett ismernie, pompásan használta a tömeglélektani ismereteket. Remekül keverte a tényeket a vágyakkal, a kérdéseket az állításokkal, hol lehalkította, hol felerősítette hangját, és tételeit minduntalan saját életrajzának részleteivel hitelesítette. Megtudhattuk (volna, ha a hallgatóság nagyobb része nem tudja már régen), hogy több, mint harminc éve csak nyers gyümölcsöt és tejet fogyaszt, hetente kétszer teljes böjtöt tart, s hogy azóta soha nem volt beteg, sőt, korábbi súlyos betegségeiből is tökéletesen kigyógyult, beleértve a szifiliszt, valamint, hogy visszanőttek a hajszálai és a fogai. Sport-

eredményei, mondotta, ma is lehengerlőek – több erősportban ma is ő tartja a világcsúcsot.

Mindezt persze csak azért említi, említette Bicsérdy, hogy bebizonyíthassa, szilárd akarattal mindenki képes lehet arra, amire ő képes volt. Hiszen ő sem különb ember, mint mások (zúgás a teremben), amit ő véghezvitt, bárki véghezviheti. Az emberi szervezetet úgy alkotta meg az Úristen, hogy sose romoljon el. Mi rontjuk el, magunknak, egészségtelen, bűnös életünkkel. De ha követjük az ő tanácsait, örökké fogunk élni.

Hosszú, lelkes, szűnni nem akaró taps.

Márton Irma már szedelőzködött, de még végig kellett hallgatnia két fiatal nő párbeszédét, akik az előtte lévő sorban ültek.

– Ha lefekszem neki, azért hagy el, ha nem fekszem le, azért. Mit csináljak? – kérdezte az egyik.

– Próbálj meg végigslowfoxozni a kettő közötti vékony mezsgyén – válaszolta a másik.

14.

Márton azon a vasárnapon sajnálattal bár, de lemondta a randevút a villamoskalauzzal: szolgálati kötelmei a kórházba szólították. (Navratil Ignác tudomásul vette a megváltozhatatlant, kiment egyedül a Margitszigetre, s mivel az időjárás már nem tette lehetővé, hogy leüljön „kettejük" padjára, végigsétálta háromszor az egész szigetet hosszában, aztán egy vastag törzsű tölgynek dőlve elfogyasztotta mindkét parízeres kenyeret, majd hazament, és az első betűtől az utolsóig kiolvasta a vasárnapi Pesti Naplót.)

Ikerszülés lesz, nem is egyszerű, ezért kellett Márton Irmának azon a vasárnapon a kórházban lennie. Ahogy Frigyesi professzor úrnak is. A kismama egyébként Zoltán doktor úr betege volt, már vagy másfél évtizede, ő segítette világra első három gyermekét is. Három lányt. Ez a tény okozott otthon némi feszültséget, mert Benedikty Pál, a férj, aki első segéd volt a Molnár és Moser cég Petőfi Sándor utcai üzletében, rendkívül büszke volt a nevére és elmagyarosodott olasz őseire, és nagyon szeretett volna még egy fiút, aki ezt a nevet továbbviheti majd. Végül az asszony is, akinek egyébként már elég lett volna a szülésből ennyi, beadta a derekát, jó, legyen akkor egy negyedik is, de akár fiú, akár lány, ez lesz az utolsó.

Na, mostanra annyi már tudható volt, hogy az a negyedik nem egyedül érkezik, hozza magával az ötödiket, ami persze váratlan, dupla gond, de másfelől kétszeres esély a fiút illetően. Ötgyerekes apa leszek,

sóhajtotta maga elé Benedikty Pál, és abban reménykedett, hogy Moser úr, a tulajdonos erre a hírre tényleg felemeli a fizetését, ahogy azt hoszszabb ideje ígéri. Talán nagyobb lakásba kellene költözni, gondolta tovább a családfő, igaz, ezzel ráérünk még, hiszen, amíg a fiúk kicsik (mert-hogy fiúk lesznek mindketten, Péter és Pál, mi más, ehhez igazán nem férhetett kétség) elférnek egy rácsos ágyban, a többit meg majd meglátjuk – azt mondják az okosok, az ország kezd kilábalni a válságból, az pedig azt jelenti, hogy az emberek többet fognak költeni illatszerekre meg kenőcsökre is, és az vastag prémiumokat fial majd az első segéd úrnak is – lesz helye annak a pénznek, kétségtelenül, most már öt éhes szájat kell betömnie – a feleségét nem számítva, de hát a feleség éppen azért feleség, hogy ne kelljen már számítania az embernek.

Zoltán doktor úr a múlt heti vizitnél furcsa szívhangokat vélt észlelni a babáknál – azt, hogy ikrek készülődnek a Benediktyné hasában, már jó ideje tudták, persze –, konzultációra hívta a professzorát, amelynek az lett a vége, hogy eldöntötték, ha magától nem megy, vasárnap elindítják a szülést. A szombati vizsgálat ráadásul megállapította, hogy az első jövevény rögtön farfekvéssel indul: senkinek nem lesz könnyű napja a Baross utcában, sóhajtottak az illetékesek.

Szerencsére aznapra nem volt senki más bejelentve, mindenki a Benediktyné (leánykori nevén Takács Etel) szülésére koncentrálhatott. Frigyesi professzor fél egyre kérte az asszisztenciát, és megüzente, hogy mindenki bőségesen ebédeljen, mert aztán egy ideig nem lesz módjuk rá. Márton Irma úgy hozzászokott a vasárnapi vajas-parízeres kenyérhez, hogy ezúttal sem tért el tőle, igaz, most a szokott adag kétszeresét fogyasztotta el. (Melyet maga készített, még a Visegrádi utcában, el, és egy pléh ételdobozban hozta magával.) Zoltán doktor fölhozatott a Spolarich Kávéházból egy dupla adag hemendekszet, és egy bélelt bécsi kávét: a bélés, mint mindig, ezúttal is egy stampedli konyak volt. A professzor otthon ebédelt, igaz, tízpercnyire lakott gyalog, a Kecskeméti utca elején, de azért szolgálati autóval tette meg ezt az utat is, ha az ember klinika-igazgató, jár neki a gépkocsi sofőröstül, s Frigyesi professzor szentül meg volt győződve, hogy akkor jár el helyesen, ha egyetlen pillanatra sem feledkezik meg a társadalmi állásáról. Egy professzor, gondolta magában Frigyesi, ne járjon gyalog: akkor hogyan lehetne megkülönböztetni a többiektől?

Benediktynét fél kettőkor tolták be a szülőszobára, akkor megvizsgálták, aztán kapott egy beöntést, hogy történjék végre valami. Frigyesi pontban kettőkor érkezett, áttekintette a helyzetet, mint Napóleon Marengónál (csak mint érdekességet jegyezzük meg, hogy ő is paradicsomos csirkét

ebédelt, mint az első konzul anno, de a további hasonlóságok felkutatásától eltekintenénk), aztán odafordult Zoltán doktorhoz.

–Tessék akkor hozzálátni, kollega úr!

– Szikét! – mondta akkor Zoltán doktor. Aztán, hogy megkapta, apró vágást ejtett a méhszájon, ahonnan vérrel nemesített magzatvíz tört elő.

– Istenem, istenem! – jajdult fel Benediktyné, s ezt aztán a délután folyamán még jó néhányszor megismételte. Márton Irma odaállt a fejéhez, s egy fehér pelenkával törölgetni kezdte a homlokát. Az asszony mutatta, hogy hajoljon a szájához. Azt suttogta.

– Ha lány, ne szóljanak még a férjemnek! Várjuk meg, míg elfárad.

Zoltán doktor könyékig érő gumikesztyűjében úgy festett, mint d'Artagnan, mielőtt elindult megvívni a három testőrrel, s úgy is viselkedett, mintha párbajt vívna. Balkézzel benyúlt a női testbe, megpróbálta menetirányba fordítani a magzatot, s közben folyton vezényelt, gyerünk, gyerünk, egy kettő, mozduljon már, támadás, ilyeneket vezényelt a Zoltán doktor, hol magának, hol az anyának, hol az újszülöttnek, de hiába. Fél óra is eltelt meddő küzdelemmel. Ezt onnan lehetett tudni, hogy Frigyesi professzor egyszercsak megnézte arany zsebóráját – melyet patyolatfehér köpenye alatt rejtőző mellénye zsebéből varázsolt elő – s azt mondta.

– Harminc perce vesztegetjük az időt. Tessék radikálisabb megoldáshoz nyúlni.

– Fogót! – kiáltotta Zoltán doktor.

– Jajistenem! – nyöszörögte Benediktyné, és megpróbált felülni. Márton Irma szelíden visszanyomta az ágyra.

Egy óra húsz percen át küzdött a Zoltán doktor az elemekkel, másfél kilót fogyott közben – rá is fért egyébként, mióta elmúlt harminc, évente rárakódik két-három kiló –, egy katonai kiskátéra való vezényszót elordított, megivott két liter vizet, de négy óra tizenkettőkor megszületett Benedikty Pál és Takács Etel első fiúgyermeke, mégpedig két kiló hatvanhét dekával (mint azt Márton Irma gondosan feljegyezte), ami egy ikerszülésnél igen szép eredmény.

Benediktyné végtelen megkönnyebbülést érzett, amikor megtudta, hogy az égiek meghallgatták a fohászait.

– A második már lehet lány is! – mondta tőle telhetően mosolyogva.

Márton Irma megtörölgette, aztán bepólyálta a kisdedet, apró csuklójára szalagot kötözött, ráírta tintaceruzával, hogy B. Pál, aztán kiment a folyosóra. Benedikty apuka úgy járt fel és alá, kissé görnyedt tartással, két kezét a háta mögött összekulcsolva, mintha a következő vevőre várna.

– Gratulálok, uram! Egészséges kisfia született!

– Mennyei atyám! – üvöltötte a férfi szinte önkívületben, aztán eszeveszett jókedvében felkapta a bábát, megpördült vele, és parttalan boldogságában szájon csókolta. Amikor magához tért kissé, zavartan bocsánatot kért, Márton Irma rákvörösen bólintott, és visszaiszkolt a szülőszobára. Odaállt az asszony fejéhez megint, és arra gondolt, hogy most csókolták meg először az életben. Vajon lesz-e második? – mélázott el egy pillanatra, aztán elmosolyodott, mert eszébe jutott az iker, akivel Zoltán doktor láthatóan már jobban boldogult.

– Majd távolabb állok tőle, úgy jelentem be – gondolta magában.

A második gyerek lány lett, kisebb és csenevészebb, mint a bátyja (pedig éppen fordítva szokott lenni, a lányok már az anyaméhben is életrevalóbbak a fiúknál, és ez aztán jobbára így is marad), de azért majdnem elérte a két kilót ő is: Etel lett, az anyja után. Amikor az apa értesült róla, csak annyit mondott.

– Ne legyünk telhetetlenek. – Csókveszély mindenesetre nem állott fenn.

Az anya elalélt. Zoltán doktor nagyot fújtatott, és mutatta Noémi nővérnek, állandó asszisztensének, hogy kezdheti lefejteni róla a hátul-gombolós vízhatlan műtőskabátot, Márton Irma a kisdeddel végezte a szokásos protokollt. Frigyesi – akik közben hozatott egy széket magának, és bizonyos távolságból szemlélte eddig az eseményeket – odasétált a széttárt combok mellé, szemüveget húzott elő a köpenye felső zsebéből, kis elemlámpát a középsőből, és alaposan szemrevételezte a csatateret. Először csak hümmögött, aztán alaposan bevilágított, majd azt mondta.

– Korai még kimosakodnia, kollega úr!

Zoltán zavartan lépett vissza a szülőágy mellé, benyúlt a méhbe, aztán csak annyit mondott.

– A keservit!

Benediktyné akkorát sóhajtott, hogy majd leszakadt a plafon.

– Erről nem volt szó!

A hír hamar elterjedt a klinikán, Horn doktor fel is tűnt azonnal, hátba verte a barátját, mázlista, mondta, másnak egy ikerszülés jut ötévente, ő meg rögtön hármas ikrekkel kezd, de Zoltán doktornak nem volt kedve viccelni. Ereje végén járt, az anya se nagyon tudott már segíteni neki, és a csecsemő is láthatóan jól érezte magát odabent. Azért egy fél órás kínlódás után csak világra vergődött ő is. Egy újabb kislány. Kiló ötven, Gyöngyvér.

Benedikty Pál odakint először azt hitte, a bába a bolondját járatja vele.

– Mutassa meg, addig nem hiszem el.

– Nemsokára láthatja, uram. Örüljön, hogy mindannyian egészségesek.

Benedikty Pál nem örült. Kapott két kéretlen lányt a kért fiúért, micsoda cinkelt üzlet ez?

Ki fogja ezt a sok szerencsétlent férjhez adni és miből?

– Ne tedd ezt velem, uram! Én csak egy szegény kereskedősegéd vagyok! – fohászkodott megszeppenve, amikor egyedül maradt a folyosón.

Odabent már a gratuláció járta. Frigyesi hozatott egy üveg pezsgőt, és mindenkivel lekezelt. Horn elmesélte, most olvasott egy amerikai magazinban azokról a hármas ikrekről, akikről kiderült, hogy nem egy apától származnak.

– Ugye, tudják az urak, mit jelent ez?

Nemcsak az urak tudták, hanem a hölgyek is. Noémi nővér decensen kuncogott, Márton Irma, szokása szerint, elpirult. De azért a hangulat emelkedett maradt.

Benedikty Pálné kimerülten szendergett az ágyon. Fel akart ülni, vizet kért, majd fáradtan visszahanyatlott. Aztán hirtelen összerándult hastájon. Aztán megint. És megint.

A férfiak eldobták a poharakat, és nekiláttak a munkának.

Hang nélkül, rutinból. Beletelt egy kis időbe, mire Benedikty Pálné felfogta, mi történik. De amikor felfogta, éktelen visításba kezdett.

– Nem akarom! Nem! Hagyják ott benn, ahol van! Erről nem volt szó! Megöl az uram, ha megtudja!

Úgy kellett lefogni, annyira nem tudta fékezni magát. Végül szinte beleájult az újabb rohamba.

Lány lett az is, Angéla, egy kiló húsz.

Benedikty Pál, amikor megtudta, hang nélkül lerogyott egy padra, és csak nézett, katatonmód, maga elé.

Hogy a sajtó miképpen szagolta ki az eseményt, nem lehetett rájönni. De hát a sajtónak már csak ez a természete. Mire a szülőszobán elcsendesedtek az események, ott taposta egymást a fővárosi sajtó apraja-nagyja. Benedikty Pál már a sokadik interjút adta, elmondva, hogy álmában sem gondolta volna, és hogy az ő családjukban még csak sima iker se fordult elő soha, nemhogy négyes. Valamelyest kiheverni látszott a csapást, főleg azután, amikor az egyik újdondász megsúgta neki, jól teszi, ha a fiút Miklósnak nevezi el, mert akkor biztos lehet benne, hogy a Főméltóságú úr elfogadja majd a keresztapaságot. Horn doktor tudományosan nyilatkozott, elmondta, hogy a világon átlagban minden 216 ezredik szülés végződik négyes ikerrel, és sok dolog van a természetben, ami még meg-

fejtésre vár. Zoltán doktor eltűnt egy hátsó ajtón, és leitta magát, Frigyesi professzor pedig egész frappáns kortesbeszédet tartott a klinika mellett: lámcsak, milyen remekül megoldották ezt a feladatot is, ő meg a kollegái.

A jövő heti képes újságokban mindenhol Márton Irma volt látható, kinyújtott kezeiben kétoldalt két-két csecsemővel. Egészségesek a budapesti négyes ikrek, jobbára ez volt a cím. Csak Incze Sándor engedte meg magának azt a gonosz tréfát, hogy a képet a babák vonalában elvágta, így Márton Irmának csak a keze meg a nyaka látszott, s címnek öles betűkkel odaírta: Fejetlenség a klinikán.

Gondolni kell az olvasókra is, hiába.

15.

Márton Irma azután fizetett elő a Színházi Életre, hogy megjelent a képe – igaz, csak nyaktól lefelé – négy csecsemővel a karján. Ezt a számot persze megvette, hogy eltegye emlékbe, és ha már pénzt adott ki rá, el is olvasta, első betűtől az utolsóig, a reá jellemző lelkiismeretességgel. Persze, előfordult korábban is, hogy a kezébe került egy-egy szám – kismamák olvasták a kórteremben, aztán otthagyták, vagy a könyvtárban, rendelésére várva lapozott bele –, de most történt vele először, hogy igazán belemélyedt volna. És aztán, legnagyobb meglepetésére, úgy határozott, hogy előfizet. Volt is valami akció éppen – aki egész évre prenumerál, kap két jegyet a Nagy Endre kabaréjába –, hát Márton Irma gondosan kitöltötte a blankettát, leválasztotta a lap utolsó oldaláról, borítékba tette, megcímezte, és útjára indította. Sok-sok évvel később, amikor abba a korba ért, hogy időnként már vissza-visszatekintgetett életének egy-egy szakaszára, mondom, később úgy magyarázta ezt a szokatlan tettet, hogy magával ragadta a lapból áradó frivol életkedv: épp az tehát, ami tőle oly fájdalmasan távol állott. Nem, nem gondolta egy pillanatig sem, hogy ha ezt az újságot forgatja majd, akkor belőle is divatos társasági dáma válhat, aki a legutolsó párizsi fazonokba öltözik, könnyed modorban fecseg bármilyen tárgyról és tudja, mit forgat (a fejében) Zarah Leander, de erre nem is vágyott. Arra vágyott csupán, hogy egy kissé megmelegedjen ennek a számára távoli és elérhetetlen világnak a tüzénél. És ehhez a Színházi Élet éppen elegendő volt.

Persze, ha már előfizetett, el is olvasott minden számot az első betűtől az utolsóig. Az öltözői álbeszélgetések meg a ámerikai, berlini pletykák nem érdekelték különösebben, de a valóságos színészinterjúkat szerette, a novellákat, krokikat és különösen a drámamellékleteket lelkesen olvasta. Eleinte megpróbálta megosztani az élményeit Navratil

Ignáccal is, de a kalauz mereven elzárkózott mindentől, ami a képzelet birodalmába tartozik. „Elég nekem megbirkózni a tényekkel, nem hiányoznak a fantazmagóriák" – mondogatta. Márton Irma tudomásul vette, de elfogadni nem tudta ezt az álláspontot, s igyekezett felzárkózni az indiai függetlenségi harc következő állomásához.

A szegény lányról szóló film különös beharangozója csak egy ajkbiggyesztést váltott ki Márton Irmából. Na, ebből egy szó sem igaz – gondolta. De aztán, ahogy jöttek a jelentkezések, kezdte egyre jobban érdekelni őt ez a történet. A harmadik héten pedig, amikor vasárnap este, elbúcsúzván a jegykezelőtől, leült még kicsinyég a fotelba, hogy kifújja magából a semmi okozta csalódottságát, s lapozgatni kezdte a Színházi Élet aznapi számát, egyszercsak arra ocsúdott, hogy levélpapírt és tollat ragad, és lendületes betűivel megfogalmazza a saját jelentkezését. S hogy véletlenül se tudja meggondolni magát, azonnal leragasztotta a borítékot, cipőt húzott és kalapot vett, és lement a sarki postaládáig: belehajította a levelet, szokása szerint kétszer megütögette a kárminpiros láda oldalát, és mint aki jól végezte dolgát, távozott.

Csak másnap reggel, munkába menet gondolkodott el – volt rá ideje, éppen lekéste a hatost –, mit művelt tulajdonképpen.

Szélhámoskodott. Becsapta a pályázat kiíróit, hiszen ő nem szegény, van kelengyéje, bútora, az esküvői ruha sem jelentene gondot, s bármikor férjhez mehetne, ha volna, aki megkérné a kezét. És becsapta a Navratil Ignácot, akit, ha nem is nevesítve, a vőlegényének tüntetett fel, sajnos, minden alap nélkül.

Márton Irma nem ismert magára. Egyáltalán nem fért össze az önképével, amit művelt. El is határozta, hogy még aznap ír egy újabb levelet, hogy jelentkezését tekintsék tárgytalannak, jóhiszeműen félreértette a feltételeket, ennyi történt, elnézést. Hogy ezt elhatározta, megkönnyebbült kissé, és aztán, már odabent a klinikán – aznap a szokásosnál is mogorvább volt a beosztottjaival – azon kezdett morfondírozni, mi fordíthatta ki ennyire a valójából. Szerelmes, nyilván, állapította meg végül lehangoltan. Szeretné valahogy magához láncolni ezt a férfit. Úgy látszik, bármi áron: áthágva akár az eddig szentnek tartott határokat.

Ez jó megoldásnak tűnt, önfelmentésnek se volt utolsó, és az is látszott, hogy a történetnek ebben a szakaszában nem mindig használ a kendőzetlen őszinteség magunk megismeréséhez, de azért annyit el kellett ismernie, hogy ez a szerelem – ha az, egyáltalán – nemigen hasonlít ahhoz az ifjúkori érzelemhez, melyet a tizennyolc éves Márton Irma bizonyos Horst iránt érzett. Most nem szökött a vér a fejébe, nem dobogott eszeveszetten a szíve, ha meglátta, nem szorult össze a gyomra, ha hangját

hallotta – igaz, a kalauz hiánya is bizonyos búskomorsággal járt. Hosszas gondolkodás után arra jutott, hogy az ember lánya másként szerelmes tizennyolc éves korában, és másként harminckét évesen. Ez egy szép levezetés volt, Márton Irma elégedetten hajtogatta a pelenkákat, de azért, szinte önkéntelenül, sóhajtott egy nagyot, és azt suttogta maga elé, kár.

Amikor hazaér, az lesz az első dolga, hogy megfogalmazza azt a levelet, döntötte el. De aztán valahogy rengeteg dolga akadt a Visegrádi utcában, kilenc óra is elmúlt, amikor felnézett, leült a fotelba, hogy egy kicsit kifújja magát, és gondolkozni kezdett. Racionálisan, hűvösen, ahogy jobb napjaiban szokott. A minimálisnál is kevesebb az esély, hogy engem válasszanak, hisz máris több ezerre tehető a jelentkezők száma, és – bár a kiírásban nem szerepelt, pontosan milyen szempontok szerint dönt majd az ismeretlenségbe burkolózott zsűri – számosan vannak, akik sokkal meghatóbb történettel álltak elő, gondolta rögtön. (Márton Irma korára, születési helyére és elvesztett családjára hivatkozott.) És ha véletlenül – ami szinte kizárt – mégis ő lenne a kiválasztott, legfeljebb az utolsó pillanatban visszalép a díjtól. Végül is joga van hozzá. Majd választanak valaki mást. Úgyhogy – döntötte el – fölösleges itt szeleburdiskodni, az ellenlevéllel csak fölhívná magára a figyelmet, akkor kell átmenni a hídon, amikor odaértünk, idézte a régi bölcsességet, amit valami politi-kus melegített föl nemrégiben. Márton Irma tehát szépen eltette a tollat meg a levélpapírt, és lefeküdt.

Sokáig nem aludt el, persze. Arra várt, hogy végre bevallja magának, azért jelentkezett, hogy végre sarokba szorítsa a Navratil Ignácot. Hogy kiugrassza a nyulat a bokorból. Mert ha eléáll a hírrel, hogy ők nyerték a fődíjat – aldíj, mondjuk, nincs is egyáltalán – akkor erre a Navratil Ignácnak csak kell mondania valamit. Vagy át vagy bét. Hogy nincs az a hozomány, nincs az a hírnév, amiért ő hajlandó lenne feleségül kérni a Márton Irmát. Vagy ellenkezőleg. Hogy neki nem kell bútor, nem kell szmoking, nem kell felhajtás és százszemélyes vacsora, neki csak a Márton Irma kell, és egyetlen pendelyben is boldogan elvenné, csak eddig nem mert kirukkolni vele. Vagy hogy ha nyernek, egye kánya, elveszi, de ha nem, akkor tekintse okafogyottnak az ajánlatot. (Igaz, ez már cé lenne.) Ez volt az igazság, amit a Márton Irma még nem mert bevallani önmagának se. Így aztán csak forgolódott, sóhajtozott fél éjszaka, és hajnalban elhatározta, hogy másnap irat magának valami altatót a Horn doktorral.

Amikor kiderült, hogy nem ő, hanem valami Sohajda Erzsébet nyerte az esküvőt, Márton Irma egyszerre érzett végtelen megkönnyebbülést és végtelen csalódottságot. Nem lett belőle házasságszédelgő, de

nem lett belőle feleség se. Nem tudta, sírjon-e vagy nevessen. (Aztán, ahogy szokott, se nem sírt, se nem nevetett.)

Hanem a kaland, melyről persze senki sem tudott, a Navratil Ignácot is beleértve, valahogy merészebbé tette. December volt, közeledett az ünnep, a Vígszinház Kávéház már koradélután meleg fényekkel és punccsal várta a pestieket.

– Mit csinál az ünnepeken, Navratil úr?

– Dolgozom, kisasszony, dolgozom. Ilyenkor mindig minket, egyedülállókat osztanak be, hadd örüljenek a családosok.

– És maga nem akar ezen változtatni végre?

– Gondoltam, hogy felszólalok a szakszervezeti gyűlésen, végtére az agglegényeknek is lehetnek jogai, de aztán annyi volt a napirendi pont, hogy elálltam tőle. Végül is ki lehet bírni: szenteste már négykor letesszük a lantot.

Reménytelen, gondolta Márton Irma, reménytelen.

Aztán mégis vett egy nagy levegőt.

– Mondja, Navratil úr, ha meg nem sértem, magának nincsenek, hogy is mondjam, természetes szükségletei, mint a többi férfinak?

A kalauz úgy nézett rá, mintha az asszony egyetlen mozdulattal keresztüllyukasztotta volna az összes átszállóját.

– Társadalmunk előrelátóan gondoskodott azokról az intézményekről, melyek a magányos férfivágyak kielégítésére hivatottak. Más kérdés, hogy meglátásom szerint ezeket inkább a nős férfiak veszik igénybe.

Márton Irma nyelt egyet.

– És nem vágyik inkább egy igazi kapcsolatra? Nem vágyik a szerelemre?

A kalauz most már olyan arcot vágott, mintha a lyukasztóját is elkobozták volna.

– A szerelem, kisasszony, már megbocsásson, nem olyan, mint a cirkuszi nyúl, amit a varázsló akkor húz elő a cilinderéből, amikor csak akar. A szerelem, az vagy jön magától, vagy nem.

– És magánál még nem jött?

– Eleddig nem. De amíg élünk, remélünk.

Most legalább nem maradt több kérdés, gondolta Márton Irma, és belemélyedt a Szinházi Életbe. A huszonnyolcadik oldalon ott mosolygott a győztes ifjú pár.